

Les epidèmies a Tortosa

Tortosa i el món sencer continuen confinats per evitar la propagació del coronavirus. Des que es va fer evident la pandèmia al nostre territori, el dia 13 de març amb el tancament de les escoles, fins a principis d'esta setmana, s'havien superat els 200 casos confirmats i els 2.600 casos sospitosos, amb més de 40 víctimes mortals, entre les quals hi ha l'activista cultural Montserrat Esteve Palà, molt relacionada amb les entitats socials tortosines.

Josep Bayerri Raga,
periodista

Aquesta no és la primera gran tragèdia d'aquest tipus. La història de les nostres terres n'és plena. L'aparició d'epidèmies era normal fins ben avançat el segle passat; la manca d'higiene, el mal estat de les conduccions de l'aigua i la inexistència de clavegueram, les condicions de vida, l'endarreriment de l'atenció sanitària per a la majoria de la població eren causes freqüents d'infeccions contagioses d'origen bacterià o víric. A l'Ebre eren molt greus per la presència de les humitats pròpies de riu i aiguës estancades i els insectes especialment als aiguamolls del Delta.

A Tortosa hi ha documents d'epidèmies de pesta durant l'edat mitjana, les darreres el 1647 i 1673; de febres tifoides, febre groga i de còlera. L'epidèmia febre groga de 1821 fou la més greu i violenta; va arribar a Tortosa per mar amb un vaixell des del port de Barcelona. El 27 de setembre es va aïllar totalment la ciutat, però no es va poder evitar que s'estengués a altres pobles riberencs

com Mequinensa, Mora o Asco.

Pel que fa al còlera, referits al segle XIX les més importants foren els anys 1834, 1854, i 1865 amb 113, 238 i 177 morts respectivament. La darrera gran epidèmia de còlera es produí entre 1885-1892. La primera onada fou l'estiu de 1885 (entre el 16 de juliol i l'1 de setembre). El dia 21 la mortaldat ja era molt gran, a Roquetes 68 veïns i al terme de Tortosa s'apropava als dos centenars. Aleshores, l'alcalde Pepe González, germà de Teodoro González, va decidir confinar la ciutat impedit l'accés des de la riba dreta de l'Ebre focus del contagi. Va armar uns trenta empleats municipals i guàrdies i col·locà una barrera que tancava el pont de barques. El capità de la Guàrdia Civil volia fer complir les ordres de lliure circulació dictades pel governador de Tarragona, però acaba claudicant davant la fermesa de l'alcalde. En total al municipi va haver-hi 517 morts, dels quals només 201 a l'interior del nucli urbà, gairebé tots abans del confinament.

Durant aquesta epidèmia destacava la tasca del bacteriòleg Jaume Ferran Clua (1851-1929), fill de

El 21 de juliol de 1885 l'alcalde Pepe González va tancar el pas pel pont de barques i va impedir l'accés de persones que contaminessin la població del còlera. BIBLIOTECA.TORTOSA.CAT

Corbera d'Ebre però metge titular de Tortosa, que descobrí una vacuna anticolèrica des del seu petit laboratori al segon pis del domicili del carrer de Canvis, auxiliat pel seu ajudant el també metge tortosí Innocent Paulí Galcerà. Ferran ha estat el científic més destacat de la història de les nostres comarques que treballà també desenvolupant vacunes contra les febres tifoides i la tuberculosi. Amb tot, no se'l va reconèixer com es mereixia. A proposta de l'Acadèmia de les Ciències de París fou candidat al Premi Nobel de Medicina de 1906, però se li atorgà a Santiago Ramon y Cajal avalat per les institucions espanyo-

les contràries a la candidatura de Ferran.

El 1888 es va produir una passera de febres tifoides a Jesús, però el còlera de 1885 va tenir un rebrot cinc anys després, amb més d'un centenar de morts majoritàriament al barri de Remolins. Fou anomenat "el còlera dels pobres" perquè va afectar especialment les classes socials més pobres, ja que la gent adinerada s'havia blindat arran del brot anterior. Popularment va quedar a la memòria l'actuació del bisbe aragonès Francisco Aznar Pueyo, que actuà visitant els malalts a les cases i donant consol a les famílies dels difunts; tenia ja 70 anys i

una salut feble, raó per la qual es va encomanar de la malaltia que ja no superaria i moriria el 1893. L'any següent (14.09.1894) l'Ajuntament va donar el seu nom al carrer del Vall entre el pont de la Pedra i la plaça del Paolet.

A principis del segle XX preocupava molt l'endèmia de paludisme, que afectava els pobles del Delta de l'Ebre. Un altre metge tortosí, Manuel Vila Olesa (1881-1963) dedicà molts esforços a gestionar mesures preventives, que es concretà en un estudi epidemiològic (1909) per erradicar la malaltia, que fou assumit per la Mancomunitat de Catalunya i aplicat a tot el territori. ■